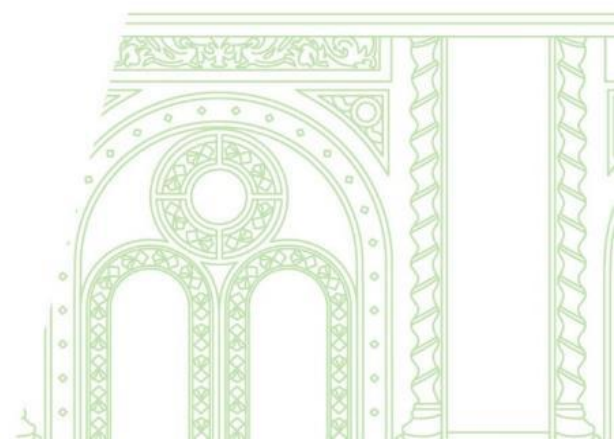

Національний
банк України

Стратегія макропруденційної політики НБУ

Листопад 2019 р.

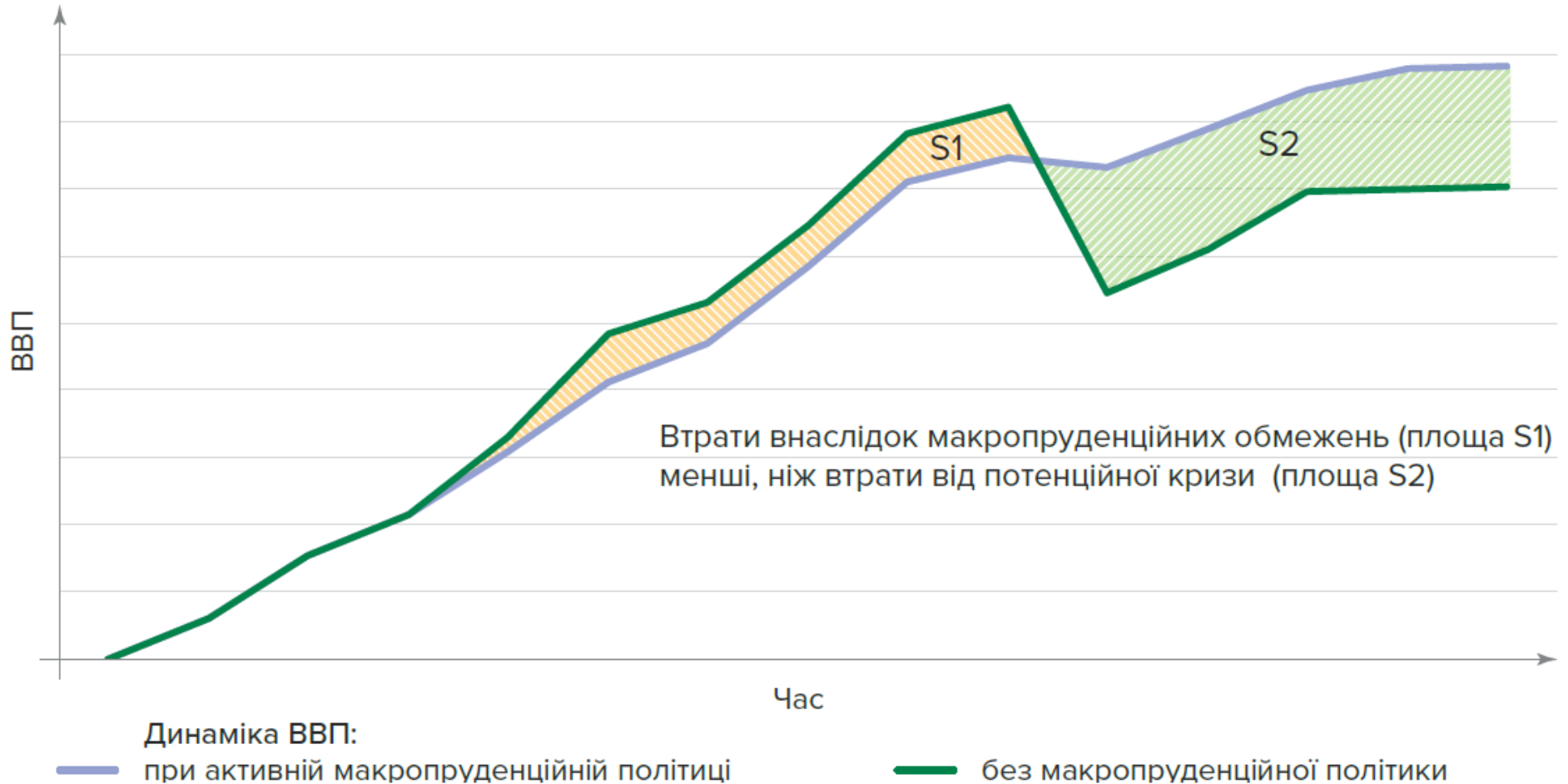
Що таке макропруденційна політика та для чого вона потрібна

- Макропруденційна політика – це політика, спрямована на упередження накопичення та реалізації системних ризиків у фінансовому секторі, а також підвищення його стійкості.
- Кінцева мета макропруденційної політики – забезпечення фінансової стабільності, тобто стану, за якого фінансова система здатна належно виконувати свої основні функції, такі як фінансове посередництво та здійснення платежів, а також протистояти кризовим явищам.
- Ключовий аргумент на користь необхідності розбудови макропруденційної політики – система не є простою сумою окремих складових. Сектор має регулюватися не лише на рівні окремих установ, але і як система.
- Макропруденційна політика не може повністю усунути системні ризики, але може не допустити їх надмірного накопичення та знизити ймовірність їх реалізації.
- Емпіричні дослідження свідчать, що ефективна макропруденційна політика підвищує стійкість економіки та знижує волатильність ВВП.

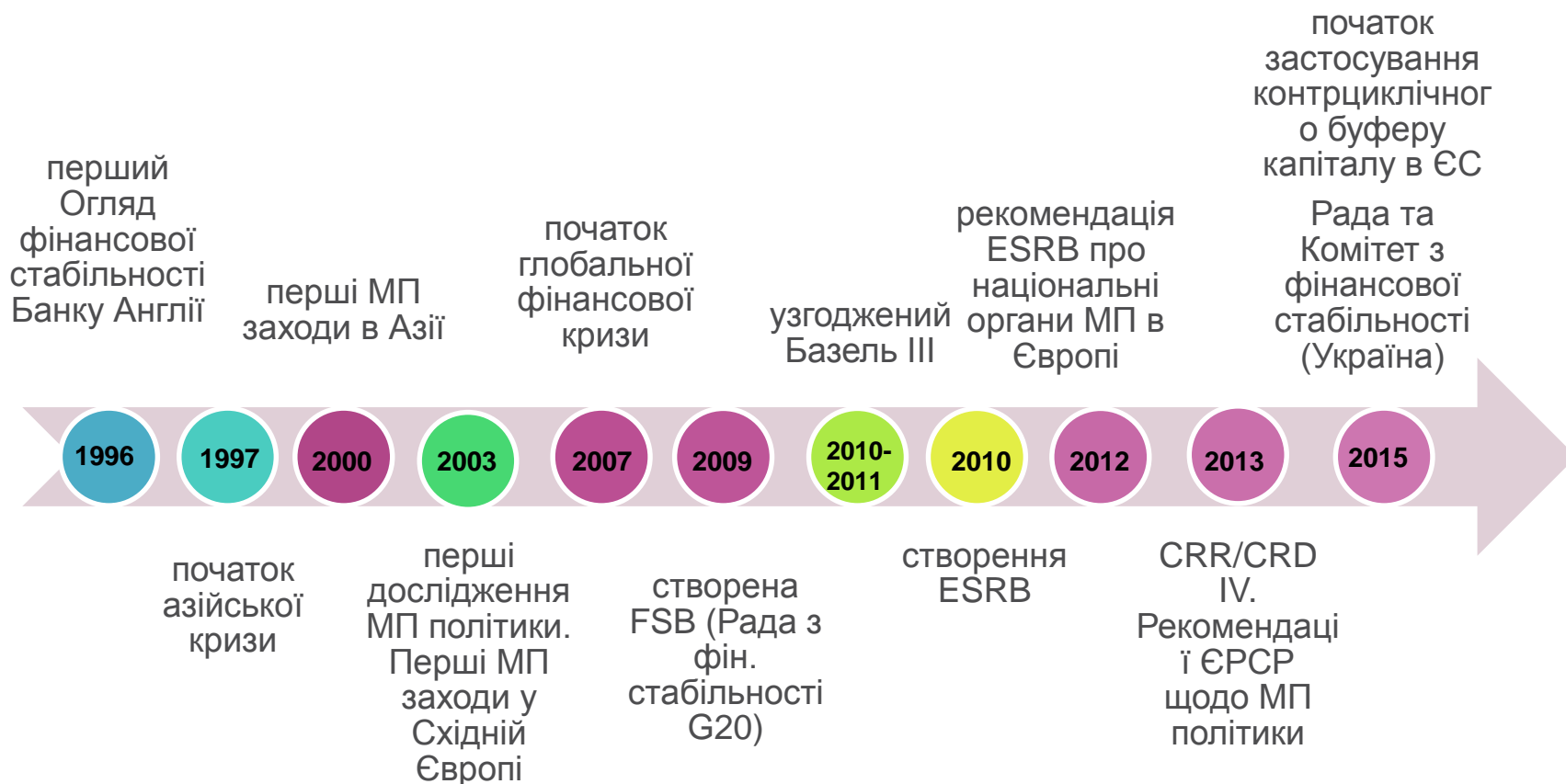
Схема реалізації системного ризику

Макропруденційна політика має свою ціну

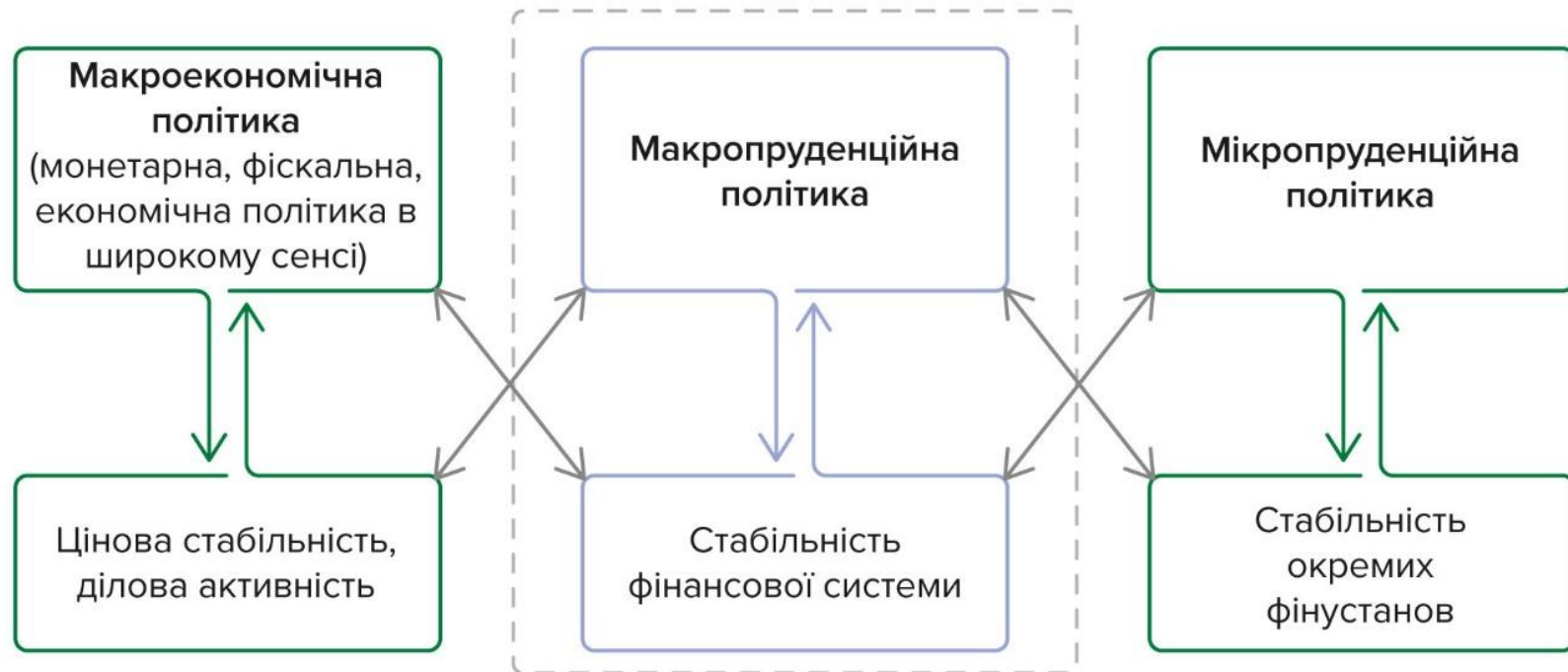

Становлення макропруденційної політики: ключові віхи

- Концепція МП політики на теоретичному рівні виникла ще наприкінці 1970-х, проте стала втілюватися на практиці тільки після трьох криз (японської 1990-го, азійської кінця 1990-х, глобальної 2007-го).

Взаємодія видів економічної політики

- Переважно монетарна, мікро- та макропруденційна політика доповнюють одна одну. Вдала реалізація однієї сприяє досягненню цілей інших.
- Проте цілі різних політик інколи можуть конфліктувати. У такому разі необхідний аналіз втрат та переваг.
- Валютна лібералізація та перехід до принципу вільного руху капіталу – процес, що також може потребувати макропруденційного реагування.

На відміну від монетарної у макропруденційної політики немає вичерпного переліку інструментів

Монетарна політика

Вимірна ціль: середньострокова інфляція ($5\% \pm 1$ в.п. – для НБУ)

Чіткий перелік інструментів:
(облікова ставка, обов'язкові резерви, операції з регулювання ліквідності)

Макропруденційна політика

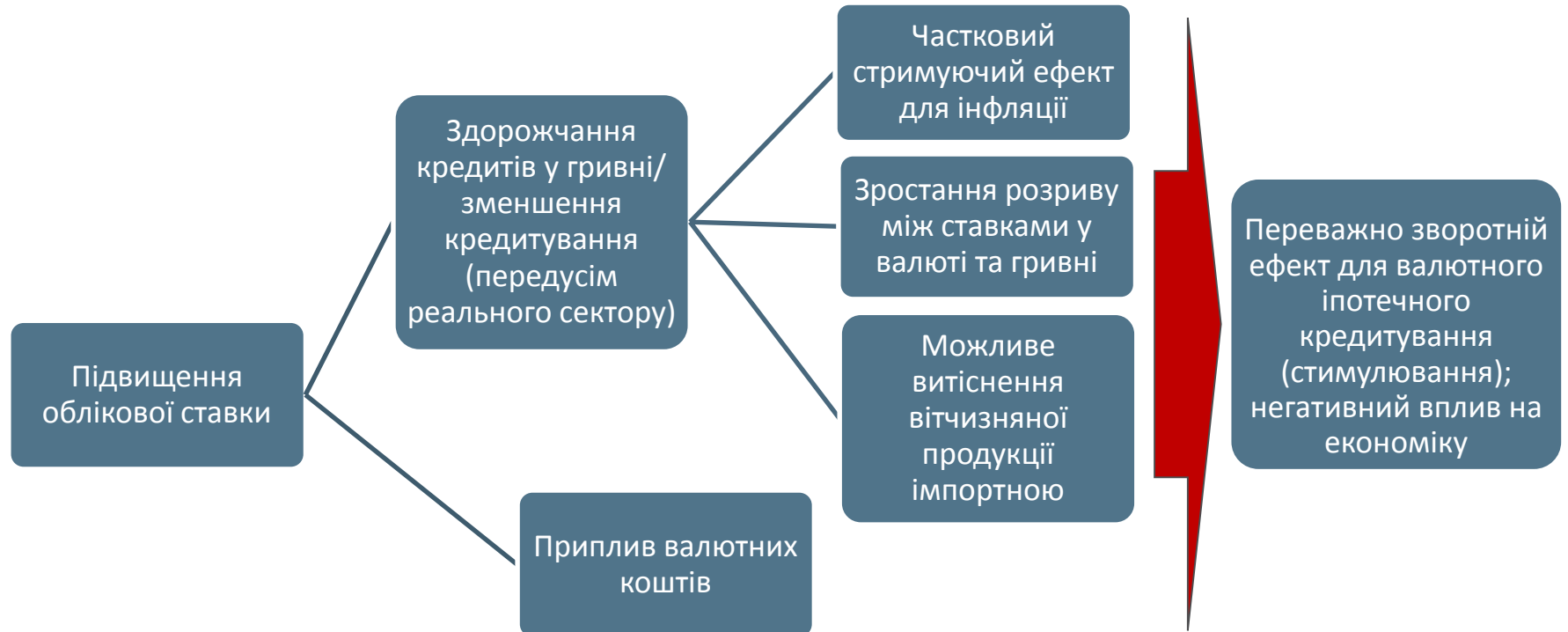

Якісна ціль: фінансова стабільність (відсутність криз)

Базовий перелік інструментів (ЄРСР) та будь-які інші заходи, що сприятимуть зниженню системних ризиків

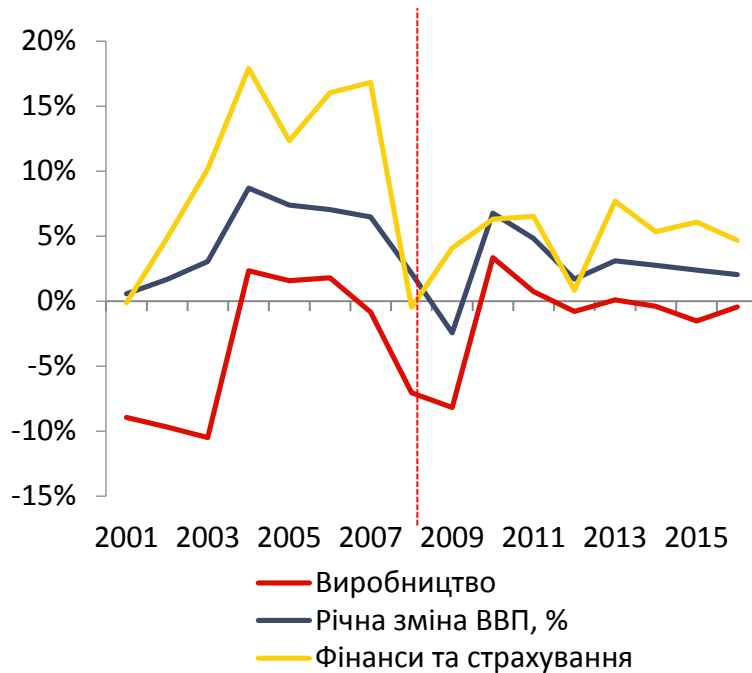
- Монетарна політика – «зброя великого калібру» або «кувалда» (М. Кінг: «монетарна політика – це про обсяг грошей; макропруденційна політика – про їх розподіл»).
- Інструменти монетарної політики менш ефективні в умовах високої доларизації.

Чому підвищення облікової та інших ставок НБУ не допомогло б приборкати валютне іпотечне кредитування

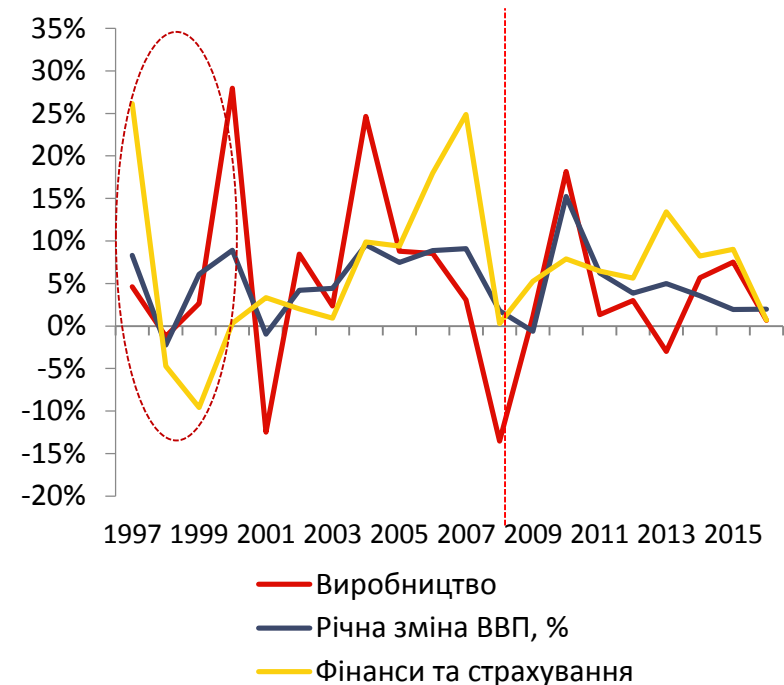
Міжнародний досвід – макропруденційна політика забезпечує фінансову стабільність

Темпи зростання виробництва, ВВП та фінансового сектору Гонконгу

Джерело: місцеві органи статистики

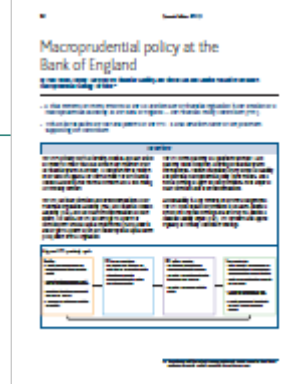
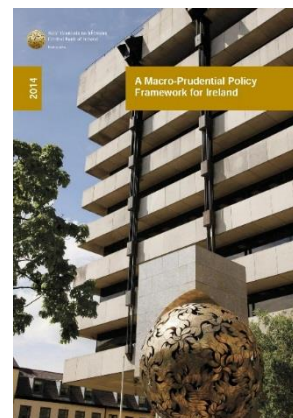
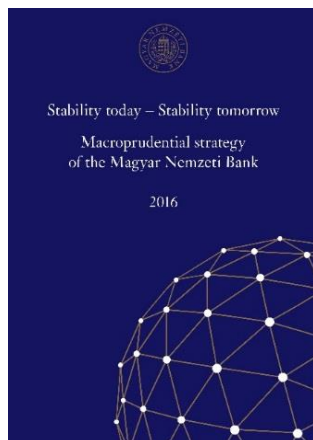
Темпи зростання виробництва, ВВП та фінансового сектору Сінгапуру

- Завдяки МП заходам фінансові сектори країн Азії менше постраждали від кризи 2008 р. (порівняно з реальним сектором).

У країнах Європи засади макропруденційної політики викладаються у формі макропруденційних стратегій

- У 2013-2016 рр. понад 20 країн світу (передусім в Європі) оприлюднили документи з макропруденційної політики
- В ЄС було видано кілька рекомендацій Європейської ради із системних ризиків щодо проміжних цілей та інструментів макропруденційної політики (ESRB/2013/1) та про МП мандати національних органів (ESRB/2011/3)
- Формат представлення стратегічних документів з МП політики різний: від стислого нормативного документу (ЦБ Литви, Мальти, Рада з фінансової стабільності Австрії) чи короткого пояснення про цілі та інструменти МП політики для широкого загалу (ЦБ Чехії, Словаччини) до деталізованого ілюстрованого документу про рамки МП політики – (ЦБ Угорщини, Ірландії, Естонії, Словенії).

Головне про макропруденційну стратегію НБУ

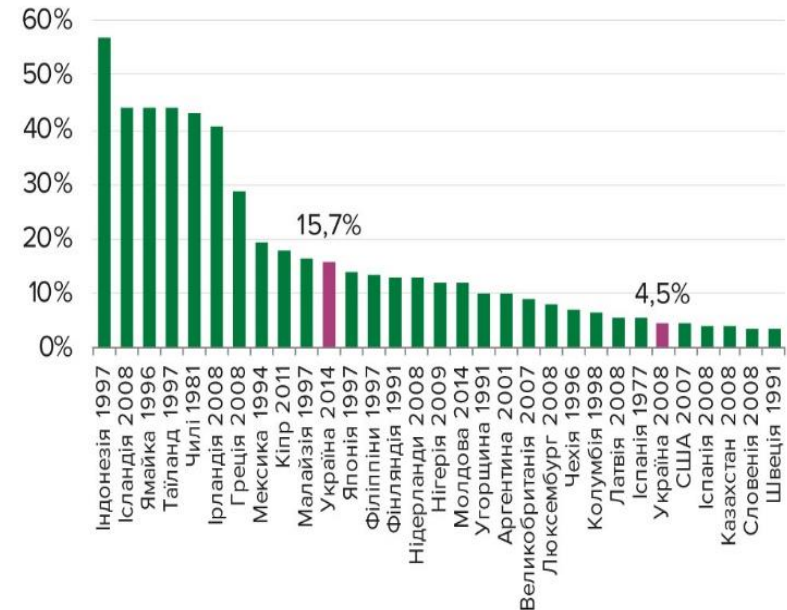
- Стратегія макропруденційної політики (Стратегія) – високорівневий документ, який визначає стратегічні та проміжні цілі, принципи, підходи НБУ у сфері фінансової стабільності, а також орієнтовний перелік інструментів, які він планує використовувати на досягнення цілей.
- Стратегія орієнтована на широку аудиторію із різним рівнем знань, а отже не є технічним документом.
- Макропруденційне реагування, зокрема впровадження макропруденційних інструментів, здійснюватиметься окремими рішеннями НБУ.
- У Стратегії увагу зосереджено на банківському секторі, на сьогодні НБУ не є регулятором інших сегментів фінансового ринку.
- Стратегію було обговорено на засіданні Комітету з фінансової стабільності та затверджено Правлінням НБУ в листопаді 2018 року.

Передумови впровадження макропруденційної політики

Витрати держави на подолання банківської кризи в Україні 2014-2017 рр., % від ВВП

Витрати держав на подолання банківських криз, % від ВВП

Джерело: НБУ, ФГВФО, МВФ

- Україна пройшла через 3 глибокі банківські (фінансові) кризи, що призвели до суттєвих довгострокових втрат для економіки.
- Фіскальні витрати на подолання кризи 2014-16 років становили майже 16% ВВП, втрати економіки сягнули 40% ВВП.
- Масштаби кризи ілюструють, якою високою може бути ціна неналежного регулювання фінансового сектору, як на рівні окремих установ, так і системи в цілому.

Інституційне середовище макропруденційної політики

- Закон України про НБУ визначає, що забезпечення фінансової стабільності є другою за пріоритетністю ціллю Національного банку.
- По суті Закон закріплює за НБУ мандат на розроблення та впровадження макропруденційної політики.
- В межах НБУ ключовою платформою для ідентифікації системних ризиків та обговорення заходів макропруденційного реагування є Комітет з фінансової стабільності (КФС). Це комітет стратегічного рівня, який очолює Голова НБУ.
- Рекомендації КФС надає на розгляд Правлінню, яке й ухвалює рішення про макропруденційне реагування.
- У сприянні фінансовій стабільності НБУ орієнтується на рекомендації ESRB, BCBS, норми CRR/CRD IV.
- Якщо ризики формуються поза банківським сектором, НБУ виносить питання на розгляд міжвідомчої Ради з фінансової стабільності. Рада надає рекомендації з нейтралізації ризиків. Установи, яким адресовано рекомендацію, повинні її виконати, або ж пояснити причини невиконання.

Поділ відповідальності за макропруденційну політику

Попередження криз

- **НБУ**
 - мікро- та макропруденційний нагляд
 - стрес-тестування
 - підтримка ліквідності
 - застосування заходів впливу до порушників та макропруденційних інструментів
- **Мінфін**
 - розвиток та докапіталізація держбанків
- **ФГВФО**
 - гарантування вкладів

Управління кризами

- **НБУ**
 - кредитор останньої інстанції
 - ініціювання виведення банку з ринку або програми його оздоровлення
 - застосування макропруденційних інструментів
- **Мінфін**
 - націоналізація
- **ФГВФО**
 - участь у оздоровленні банків та виведення їх з ринку (тимчасова адміністрація, ліквідація)

Кінцева ціль досягається через проміжні

Кінцева ціль

фінансова стабільність через підвищення стійкості фінансової системи та недопущення накопичення системних ризиків

Проміжні цілі

- Макропруденційна політика спрямована на досягнення проміжних цілей, які разом сприяють досягненню стратегічних цілей.
- Додатково до п'яти проміжних цілей, визначених у рекомендаціях ESRB НБУ визначив шосту проміжну ціль макропруденційної політики – зниження частки іноземної валюти у балансах та операціях банків (дедоларизація).

Фокус макропруденційної політики в Україні

На думку НБУ на сьогодні в Україні існує низка системних ризиків банківського сектору, що будуть відслідковуватися:

- Коротка строковість фондування банків
- Значний рівень доларизації банківського сектору
- Висока частка державного капіталу у банківському секторі
- Стрімке зростання споживчого кредитування
- Перетікання активів та операцій до небанківського фінансового сектору
- Висока концентрація кредитних ризиків
- Висока частка непрацюючих кредитів

У разі необхідності НБУ вдаватиметься до заходів макропруденційного реагування.

Цикл макропруденційної політики

Макропруденційні інструменти в Україні (1)

Інструменти капіталу

Буфер консервації капіталу (capital conservation buffer)	Формується в нестресовий період для покриття збитків та недопущення порушення мінімальних вимог до достатності капіталу в майбутньому. Активація передбачена у 2020 році, буфер становитиме 0.625% з поетапним збільшенням до 2.5% до початку 2023 року.
Контрциклічний буфер (countercyclical capital buffer)	Активується у період кредитної експансії, знижується або деактивується в періоди економічного спаду. Знижує проциклічність фінансової системи. Залежно від фази економічного циклу може коливатися від 0% до 2.5%.
Буфер системної важливості (buffer for systemically important banks)	Посилює стійкість системно-важливих установ. Установлюється залежно від категорії системної важливості банку від 1% до 2%.
Буфер системного ризику (systemic risk buffer)	Зниження вразливості до довготермінових структурних (нециклічних) системних ризиків. Цей буфер на сьогодні не передбачений нормами НБУ.
Коефіцієнт левериджу (leverage ratio)	Мінімальне відношення капіталу першого рівня до всіх активів (балансових та позабалансових), незважених на ризик. Планується запровадження у майбутньому, мінімальний рівень не визначено.
Додаткові ваги ризику для окремих типів кредитів	Збільшення обсягу капіталу на покриття можливих збитків за окремими типами кредитів. Потенційно може застосовуватися до валютних кредитів у майбутньому.

Макропруденційні інструменти в Україні (2)

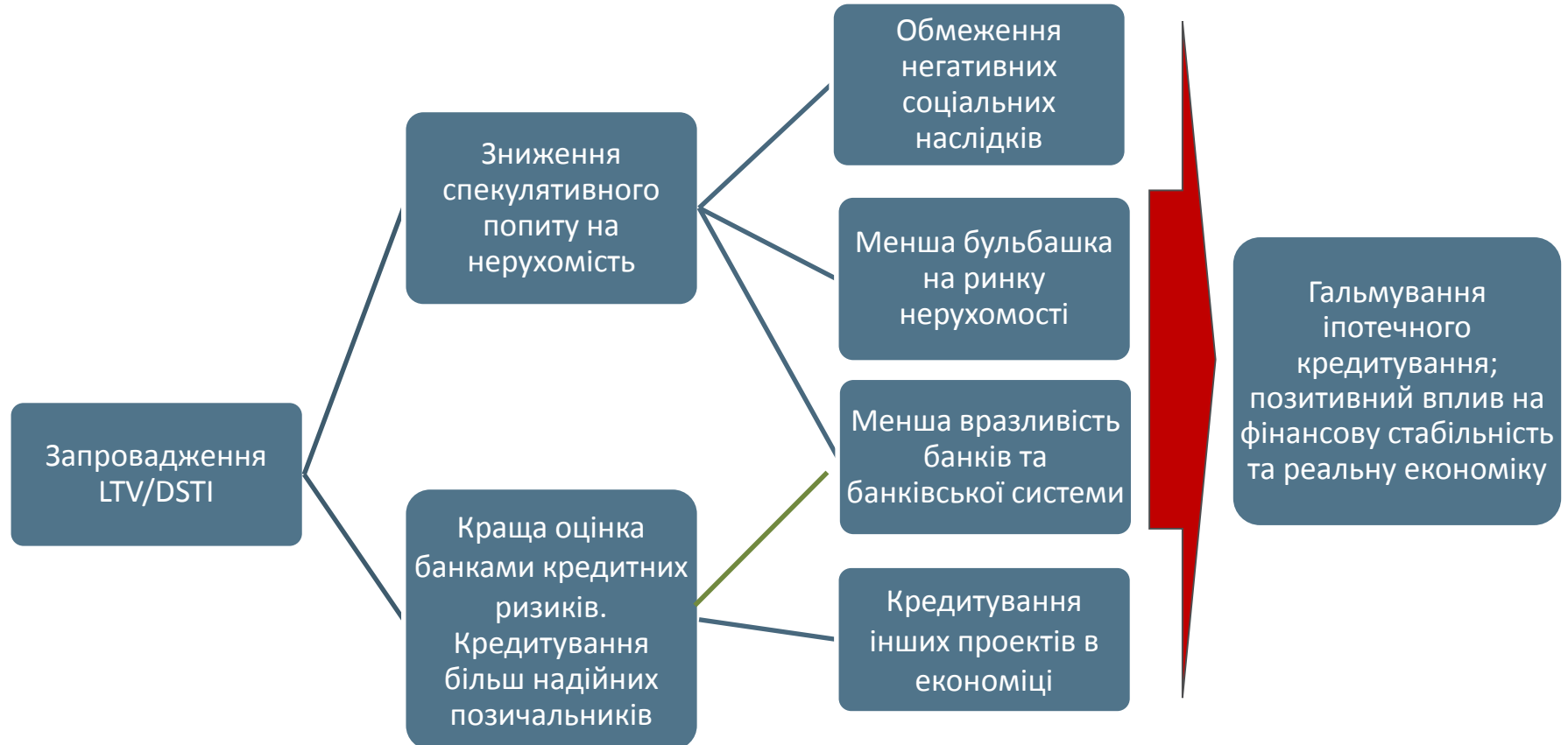
Інструменти ліквідності

Коефіцієнт покриття ліквідністю (liquidity coverage ratio, LCR)	Визначає, скільки високоякісних ліквідних активів має утримувати банк, щоб покрити чисті відтоки коштів протягом 30 днів у кризовий період. Запроваджено у грудні 2018 року.
Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (net stable funding ratio, NSFR)	Визначає мінімальну частку стабільного (довгострокового) фондування залежно від ліквідності та залишкової строковості активів. Спонукає банки переорієнтовуватися на довгострокові джерела фінансування. Запровадження планується у 2020 році.

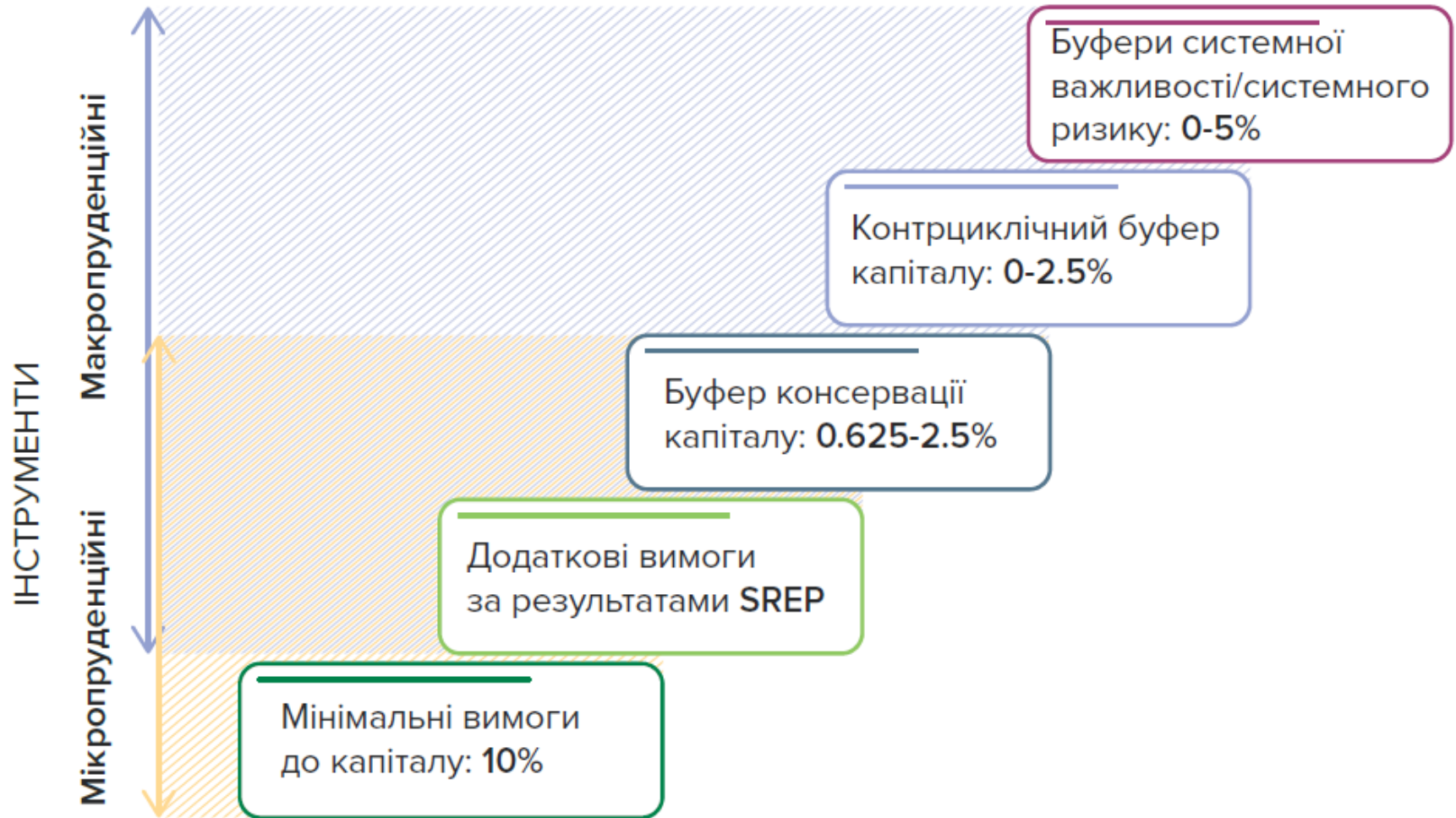
Інші інструменти

Граничне співвідношення розміру кредиту та вартості забезпечення (loan-to-value ratio, LTV)	Обмежує максимальний розмір кредиту домогосподарствам залежно від вартості забезпечення. Найчастіше застосовується до іпотечних кредитів, запобігає виникненню бульбашок на ринку нерухомості. Використання як жорсткого обмеження у найближчі роки малоімовірно, проте можливе оприлюднення рекомендацій банкам.
Граничне співвідношення суми обслуговування боргу та доходу позичальника (debt-service-to-income ratio, DSTI) або загальної суми кредиту та доходу (debt-to-income ratio, DTI).	Обмежують максимальну суму кредиту, який може отримати домогосподарство, залежно від рівня його доходів. Запобігають надмірному зростанню кредитування та заборгованості домогосподарств. Використання як жорсткого обмеження у найближчі роки малоімовірно, проте можливе оприлюднення рекомендацій банкам.
Підвищені вимоги до розкриття інформації	Інструмент збільшує поінформованість громадськості про діяльність фінансових установ, підвищуючи стійкість фінансової системи.

Як макропруденційні інструменти могли приборкати валютне іпотечне кредитування

Розподіл відповідальності макро- та мікропруденційної політики

Графік впровадження інструментів макропруденційної політики в Україні вже окреслений

* - капітал відносно зважених на ризик активів (RWA)

Системно-важливі банки – нова методологія

Попередня методологія

Нова методологія

- 3 СВБ:
Приватбанк,
Ощадбанк,
Укрексімбанк

+2% додатковий буфер капіталу (понад 1500 балів)

- ПриватБанк, Ощадбанк

- Єдина додаткова вимога: плани відновлення діяльності

+1.5% додатковий буфер капіталу (500-1499 балів)

- Укрексімбанк, Укргазбанк

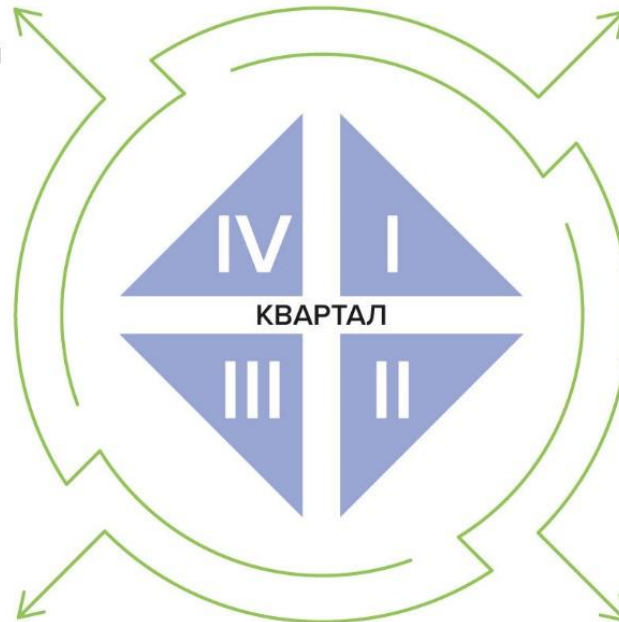
+1% додатковий буфер капіталу (менше 500 балів)

- Райффайзен Банк Аваль, Альфа-Банк, ПУМБ, Укрсоцбанк, Укрсиббанк, ТАС, Універсал, ОТР, Кредобанк, Південний

- Нова методологія більше відповідає принципам ЕВА та відображає важливість банків.
- Додається один критерій - частка в загальних гарантованих вкладах фізичних осіб.
- З 2020 р., 14 банків, що представляють 81% активів сектору, визнані СВБ (проти 3 зараз, які нараховують 54% активів).
- Запровадження буферів капіталу для СВБ відкладено до 01.01.2021, щоб дати новим СВБ час для підготовки. Усі СВБ мають розробляти плани відновлення.

Цикл публікацій з фінансової стабільності

- Звіт про фінансову стабільність
- Результати стрес-тестування
- Опитування про системні ризики
- Огляд банківського сектору
- Опитування про умови банківського кредитування
- Огляд банківського сектору
- Опитування про умови банківського кредитування

- Огляд банківського сектору
- Опитування про умови банківського кредитування
- Звіт про фінансову стабільність
- Річний звіт про діяльність РФС
- Опитування про системні ризики
- Огляд банківського сектору
- Опитування про умови банківського кредитування

Національний
банк України

[Web](#) · [Facebook](#) · [Twitter](#) · [Flickr](#) · [Youtube](#) · [Instagram](#)